

INTERNATIONAL
LICHENOLOGICAL
NEWSLETTER

Vol. 23, nr. 3, October 1990

Official publication of the
International Association for Lichenology

Editors:
H.J.M. Sipman
Bot. Garten & Bot. Museum
Königs-Luisen-Strasse 6-8
D-1 Berlin 33, Germany

M.R.D. Seaward
Department of Environmental Science
University of Bradford
Bradford BD7 1DP, UK

ISSN: 0731 - 2830

The opinions expressed in the Newsletter are not necessarily those held by the International Association for Lichenology.

wycieczek do najbardziej atrakcyjnych „porostowo” miejsc Europy, konferencji, wystaw, aktywne urzędowanie ochrony porostów.

Obecnie IAL liczy 441 członków. Od 1967 r. wydaje magazyn sprawozdawczy *International Lichenological Newsletter* (ILN), który informuje o wszelkich zamierzeniach i prowadzonych w zakresie lichenologii pracach, o konferencjach, wycieczkach terenowych, wydawnictwach i in. ILN ukazuje się trzy razy w ciągu roku.

Krystyna CZYŻEWSKA

Z ŻYCIA PTB

POLISH BOTANICAL SOCIETY NEWS

IX SPOTKANIE SEKCJI FYKOLOGICZNEJ
PTB (POZNAŃ – CZERNIEJEWO,
16–22.V.1990)

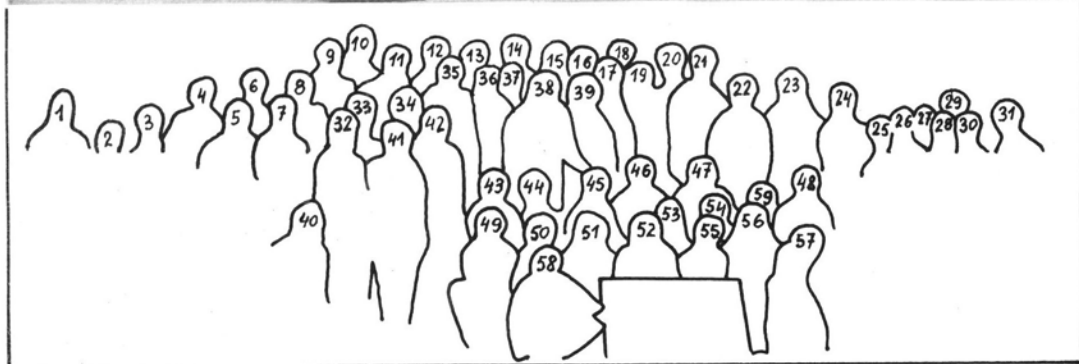
9th Meeting of Phycological Section of the
Polish Botanical Society (Poznań – Czarniejewo,
16–22.V.1990)

Tematem przewodnim dziewiątego dorocznego spotkania fykologów, o niezwykle bogatym progra-

mie, była *Ewolucja zbiorników słodkowodnych*. Tym razem sympozjum przygotował zespół pracowników z Zakładu Hydrobiologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu pod kierunkiem doc. dr hab. Lubomiry Burchardt. Nasze spotkania stają się z roku na rok coraz bardziej międzynarodowe. Tegoroczne sympozjum zostało wpisane na listę imprez pozostających pod patronatem *Societas Internationalis Limnologiae* (SIL), co znacznie podniosło jego rangę. Tym razem spośród ponad 60 uczestników, przybyło już 10 osób z zagranicy, (13 zaproszonych), nie licząc doktorantów i studentów zagranicznych przez dłuższy czas przebywających w Polsce. Były to głównie znane postacie z liczących się w świecie instytutów algologicznych i hydrobiologicznych, a więc:

- dr Jan Barica z Centre for Inland Waters National Water Research Institut, Burlington, Ontario, Kanada,
prof. Ryszard Chróst z Zakładu Mikrobiologii Uniwersytetu Warszawskiego i Max-Planck Institute für Limnologie, Plön, RFN,
dr Ljiljana Comic z Uniwersitet Čwetozar, Kragujevac, Jugosławia,
prof. Pertti Eloranta z University of Helsinki, Finlandia,
dr Elizabeth Y. Haworth z Institute of Freshwater Ecology, Ambleside, Cumbria, Wielka Brytania,
dr Maria Horecka i dr František Hindak z Centra Biologicko-Ecologických Vied SAV, Bratislava, ČSFR,
prof. Oldřich Lhotský z Botanický Institut ČAV, Třeboň, ČSFR
prof. Harold G. Marshall z Old Dominion University, Norfolk, Virginia, USA,
dr Ricardas Paskauskas z Instytutu Botaniki Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

Po uroczystym otwarciu i powitaniu gości w Collegium Minus Uniwersytetu w Poznaniu, dokonanym przez Przewodniczącą Komitetu Organizacyjnego doc. dr hab. Lubomirę Burchardt, J. M. Rektora UAM prof. dr hab. Bogdana Marcińca oraz wojewodę poznańskiego Włodzimierza Łęckiego, udaliśmy się autokarami na miejsce obrad do pałacu w Czarniejewie. Po drodze zatrzymaliśmy się nad Jeziorem Lednickim, zwiedzając skansen w Wielkopolskim Parku Etnograficznym, po czym przeprawiliśmy się promem na Ostrów Lednicki, a więc miejsce gdzie istniał w przeszłości gród będący jednym z głównych ośrodków obronnych i administracyjnych Państwa Polan i Polski Mieszka I i Bolesława Chrobrego. Obejrzelśmy tam ruiny budowli kamiennej z X w. w skład której wchodzi m. in. świątynia preromańska i wielu z nas po raz pierwszy mogło zobaczyć miejsca związane z początkiem Państwa Polskiego. Po tej lekcji historii, której z wielką uwagą wysłuchali szczególnie nasi goście zagraniczni, zespół pracowników ZH UAM przedstawił nam wyniki kompleksowych badań hydrobiologicznych

Uczestnicy i zaproszeni goście IX Spotkania Sekcji Fykologicznej PTB. 1 – dr R. Paskaukas, 2 – doc. B. Marciniak, 3 – dr R. Gołdyn, 4 – doc. T. Skowroński, 5 – mgr M. Tutaj, 6 – dyr. dr J. Maćkowiak, 7 – mgr A. Dubas, 8 – dyr. mgr A. Blochowiak, 9 – prof. B. Marciniak, rektor UAM, 10 – mgr G. Podolski, 11 – dr J. Barica, 12 – prof. P. Eloranta, 13 – woj. W. Łęcki, 14 – dr K. Wołowski, 15 – mgr N. Kuczyńska, 16 – mgr B. Nagengast, 17 – mgr L. Brzeg, 18 – dr A. Simm, 19 – mgr E. Iwicka, 20 – prof. Z. Bogucki, 21 – mgr M. Alsambani, 22 – dr B. Rakowska, 23 – dr W. Kowalski, 24 – prof. H. G. Marshall, 25 – mgr B. Paczuska, 26 – dr E. Haworth, 27 – mgr A. Hutorowicz, 28 – dr M. Horecka, 29 – mgr A. Sawilska, 30 – mgr K. Pieścikowski, 31 – mgr P. Zieliński, 32 – doc. L. Burchardt, 33 – mgr M. Jakubowski, 34 – dr L. Čomič, 35 – prof. O. Lhotský, 36 – prof. J. Siemińska, 37 – dr E. Szelaż-Wasilewska, 38 – dr T. Lesiak, 39 – dr E. Kalinowska-Kucharska, 40 – dr F. Hindák, 41 – mgr J. Nabielec, 42 – dr A. Szykowski, 43 – dr G. Tomaszewicz, 44 – dr S. Kłosowski, 45 – dr A. Czaplicka, 46 – dr M. Sitkowska, 47 – mgr J. Galek, 48 – mgr J. Grzbiela, 49 – dr K. Czernaś, 50 – dr A. Hebrowska, 51 – mgr G. Pająk, 52 – dr H. Werblan-Jakubiec, 53 – dr D. Krupa, 54 – mgr J. Sanecki, 55 – dr B. Zakryś, 56 – mgr B. Jaworska, 57 – dr M. Luścińska, 58 – doc. I. Wojciechowski, 59 – mgr J. Pająk.

Jeziora Lednickiego. Poszczególne tematy opracowywały następujące osoby: fitoplankton – mgr Lidia Brzeg, glony osadów dennych – mgr Krzysztof Pieścikowski (było to szczególnie interesujące zagadnienie ze względu na powiązanie tych badań z pracami archeologicznymi, prowadzonymi intensywnie na tym terenie), zooplankton – mgr Natalia Kuczyńska i makrofity – mgr Grzegorz Podolski. Wieczorem tego dnia zakwaterowano nas w klasycystycznym pałacu w Czerniejewie, zbudowanym w latach 1770–80 dla gen. Jana Lipskiego, a od XIX w. do II wojny światowej, zamieszkałego przez rodzinę hr. Skórzewskich. Goście zagraniczni znaleźli miejsce w centralnej części pałacu, profesorowie krajowi w oficynie pałacowej, pozostali goście i organizatorzy w stajni i wozowni, ale i te pomieszczenia były conajmniej „trzygwiazdkowe”. W komfortowych warunkach mogliśmy przygotować się do bogatego w program naukowy kolejnego dnia, korzystając z wydrukowanych wcześniej referatów [Burchardt L. (red.), 1990. *IXth Symposium Phycological Section Polish Botanical Association, International Symposium „Evolution of Freshwater Lakes” Poznań 16–22 May 1990 Poland*. Uniw. A. Mickiewicza Poznań, Ser. Biol. 43, ss. 95.]. W sesji plenarnej zostały przedstawione 3 bardzo interesujące wykłady.

Pierwszy z nich pt. *Glony pod koniec XX wieku* wygłosił prof. dr hab. Jerzy Szwejkowski. Stosowane już od kilku dziesięcioleci nowoczesne metody badań, z zastosowaniem coraz to doskonalszej techniki, właśnie dopiero teraz u schyłku XX wieku dają efekty. Oczywiście pojęcie „glony” jako jednostka taksonomiczna nie może być dalej utrzymane, gdyż bakterie, sinice i odkryte stosunkowo niedawno (1976 r.) prochlorofity to zupełnie odmienne królestwo *Procaroyota*, w odróżnieniu od pozostałych grup glonów oraz grzybów, roślin i zwierząt należących do *Eucaryota*. Spojrzenie na glony eukariotyczne ulega ostаточно również pewnym zmianom, dzieląc je na dwie grupy *Chlorobionta*, – zawierające chlorofil a i b (*Euglenophyta* i *Chlorophyta*) oraz *Chromobionta* – zawierające chlorofil a (pozostałe gromady „glonów”). Na podstawie obecnego stanu wiedzy wyróżnić 9 gromad glonów eukariotycznych, w następującej kolejności: *Glaucoophyta*, *Pyrrophyta*, *Euglenophyta*, *Chrysophyta*, *Raphidophyta*, *Cryptophyta*, *Phaeophyta*, *Rhodophyta*, *Chlorophyta*. Uważa się, że krasnorosty najwcześniej oddzieliły się od pnia *Eucariota*. Zmienił się również podział zielenic i uważa się, że tylko *Charophyceae*, do których zalicza się obecnie m. in. również *Zygnematales* i *Coleochaetales*, mogą być przodkami roślin lądowych. Wykład ten wywołał dyskusję; głos zabierali J. Siemińska, M. Pliński, R. Chróst, zastanawiając się nad celowością używania nazwy „glony”. Może należałoby, tak jak w Czechosłowacji, mówić o sinicach i glonach, może używać pojęć glony prokariotyczne i eukariotyczne, a może wreszcie iść jeszcze inną drogą.

Drugi wykład, pt. *Badania ekosystemów względnie stabilnych*, został wygłoszony przez doc. dra Krzysztofa Lastowskiego. Filozoficzne ujęcie tego tematu cieszyło się dużym zainteresowaniem. Punktem wyjścia w jego teoretycznych rozważaniach były koncentracje i optymalny stosunek N:P w wodzie. Podane zostały dwa twierdzenia:

I. Jeżeli zawartość N lub P wykracza poza wartości optymalne, to taki zbiornik przestaje być ekosystemem stabilnym.

II. Jeżeli zawartość N:P spada poniżej wartości krytycznej ustalonej dla danego typu jeziora, to zbiornik ten przestaje być ekosystemem.

Twierdzenia te wywołały burzliwą dyskusję, co zapewne było już z góry zaplanowane przez prelegenta; brali w niej udział: I. Wojciechowski, J. Barica, W. Puchalski, M. Pliński i P. Eloranta. Przedstawiono pogląd, aby z dużą ostrożnością podchodzić do sytuacji teoretycznych, a raczej opierać się na zbadanych realiach. Zauważono również, że stabilność troficzna ekosystemu jest determinowana poziomem produkcji, a nie tylko stosunkiem N:P. Zastanawiano się m. in. i nad tym, czy można rozpatrywać pojedyncze ekosystemy, gdyż nie są one czymś zamkniętym. Istotny wpływ mają ekotony i sąsiadujące ekosystemy.

Ostatni z wykładów plenarnych wygłoszony został przez dra Piotra Szmajdę i nosił tytuł *Teoretyczne podstawy bioindykacji*. Zostały w nim przedstawione definicje bioindykacji i bioindykatora, założenia bioindykacji, podział bioindykatorów, ich realne i potencjalne optima autekologiczne oraz hierarchia czynników ekologicznych. Dr P. Szmajda, dzieląc tę hierarchię na dominacyjną – o znaczeniu statystycznym, i istotnościową – o znaczeniu biologicznym, zachęcał do stosowania tej ostatniej pomimo wiążących się z tym trudności. Na koniec autor zajął się sposobem budowania modeli opisujących powiązania pomiędzy czynnikami w realnie istniejących ekosystemach.

Po wykładach plenarnych zostało wygłoszonych 7 krótszych referatów:

Prof. P. Eloranta, przedstawił procesy oligotrofizacji jezior pod wpływem acidyfikacji na przykładzie jezior skandynawskich. Dr J. Barica zajął się czynnikami wpływającymi na zasolenie, produktywność i stabilność eutroficznych jezior Ameryki Północnej, a prof. H. G. Marshall opisał fitoplankton Jeziora Drummond w stanie Virginia pod kątem jego ostatnich zmian troficznych. Prof. O. Lhotský podał przegląd jezior w Czechosłowacji, a dr M. Horecka opisała Slnčné Jazerá koło Bratisławy. Prof. R. Chróst, w swoim doniesieniu, zwrócił nam uwagę na niepomijanie roli bakterii w planktonie. Prof. E. Haworth przedstawiła ewolucję jezior na przestrzeni wieków na przykładzie badań okrzemek kopalnych.

Następnie Prof. P. Eloranta poprowadził interesujący „workshop”, w którym dyskusja toczyła się głównie wokół pytań: jaki jest oryginalny typ jeziora

i czy coś takiego istnieje?, jak zmienia się trofia jeziora?, jakie jest pochodzenie gatunków glonów w jeziorach? W dyskusji głos zabierało wiele osób, a ich wypowiedzi będą opublikowane w kolejnym zeszycie UAM – Seria Biologica, w materiałach pokonferencyjnych, gdzie znajdują się również streszczenia prezentowanych posterów.

Następnego dnia udaliśmy się na wycieczkę w celu obejrzenia Jezior Gnieźnieńskich. Jezioro Jelonek było badane przez dr Teresę Szyszkę i z rezultatami tych badań mogliśmy zapoznać się na posterze prezentowanym przez organizatorów, natomiast wyniki badań drugiego z Jezior Gnieźnieńskich (Jez. Świątokrzyskiego), zostały przedstawione przez doc. dr hab. Lubomirę Burchardt, która pracowała w tym terenie. Przy okazji pobytu w Gnieźnie, zwiedziliśmy Muzeum Początków Państwa Polskiego, mieszczącego się w Liceum Ogólnokształcącym im. Mieszka I i Bolesława Chrobrego. Jest to szkoła Pomnik Tysiąclecia. Oczywiście podziwialiśmy również Katedrę Gnieźnieńską i, co ciekawe, przebywaliśmy tam równocześnie z Ks. Kardynałem Józefem Glempem, ale niestety nie wiemy, czy spotkanie to było wcześniej zaplanowane przez organizatorów.

Po powrocie do Czarniejewa odbyła się sesja plakatowa, zaprezentowano 24 postery (4 dotyczące systematyki glonów, 19 ekologii i 1 fizjologii). Podczas sesji mogliśmy obejrzeć również wystawę prac florystycznych (algologicznych) z terenu Wielkopolski. Wśród 27 prac znajdowała się najstarsza polska praca florystyczna o glonach Felicjana Sypniewskiego z roku 1860. Tamże prezentowano nam preparaty okrzemkowe ks. Walentego Torki z lat 1902–1909.

Dzień ten zakończył się uroczystą kolacją i sympatycznym spotkaniem towarzyskim.

Na koniec pobytu w Czarniejewie odbyło się zebranie członków Sekcji Fykologicznej PTB, w którym główny punkt stanowiły wybory nowego Zarządu. Przewodniczącą Sekcji została ponownie wybrana prof. Jadwiga Siemińska z IB PAN w Krakowie, funkcję zastępcy przewodniczącego objął wieloletni sekretarz doc. (obecnie już profesor) Iwo Wojciechowski z AR w Lublinie, a sekretarzem wybrano dra Andrzeja Simma z IE PAN w Dziekanowie.

Kolejne trzy dni, to program towarzyszący sympozjum, został wypełniony wycieczkami terenowymi po Wielkopolsce.

Trasa pierwszej wycieczki wiodła w okolice Kórnik, gdzie z ośmiu rynnowych polodowcowych jezior zaprezentowano nam cztery o różnej trofii, tj.: Skrzyńki, Kórnickie (w którym piszący te słowa znalazł niespodziewanej, aczkolwiek całkiem przyjemnej kąpieli), Bnińskie i Zaniemyskie. Był też czas przewidziany na zwiedzenie zamku w Kórniku i arboretum.

Drugą wycieczką było opłynięcie statkiem Jeziora Kiekrz, w trakcie której widzieliśmy jak pod wpływem nadmiernej i bezplanowo stworzonej bazy rekreacyjnej postępuje proces degradacji tego jeziora.

Trzecia wycieczka prowadziła w teren Wielkopolskiego Parku Narodowego, gdzie obejrzelśmy dość czyste jeszcze Jezioro Góreckie i urokliwe Jezioro Kociołek, a potem zwiedziliśmy galerię obrazów w pałacu w Rogalinie i podziwialiśmy największe skupisko starych dębów w Europie.

Należy dodać, że wycieczki były bardzo dobrze zorganizowane pod względem naukowym, nad każdym z jezior prezentowane były postery z wynikami badań hydrobiologicznych tam prowadzonych, a interesujący pod względem krajoznawczym teren dodatkowo wpłynął na ich atrakcyjność.

Ze wszystkich dotychczasowych dziewięciu naszych spotkań, sympozjum to trwało najdłużej i miało najbogatszy program. Niech więc sprawozdanie to będzie wyrazem podziękii wszystkim uczestniczącym algologów za wielki trud, jaki włożyli organizatorzy w tak wspaniałe spotkanie, dodatkowo uatrakcyjnione programem kulturalnym (koncert, teatr, kino). Oczywiście nie mogłoby się ono odbyć bez znacznej pomocy finansowej, jaką udzielił organizatorom liczni sponsorzy. Byli wśród nich: Wydział Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu w osobie dyr. mgr A. Błochowiaka, Wydział Techniki Nauki i Informatyki w osobie dyr. dr J. Maćkowiaka. Finansowe poparcie otrzymaliśmy również od Prof. R. Andrzejewskiego, Koordynatora Programu CPBP 04.10.01. oraz z Zarządu Polskiego Towarzystwa Hydrobiologicznego, a także SIL. Na koniec, podkreślić należy również znaczną pomoc władz PAN i oczywiście Uniwersytetu w Poznaniu.

Kolejne nasze spotkanie odbędzie się w roku 1991, jak zwykle w maju, a organizować je będą krakowscy algolodzy.

Jacek SANECKI

V A R I A

KOMITET OCHRONY PRZYRODY POLSKIEJ AKADEMII NAUK W ROKU 1989

Committee of Nature Conservation of the Polish
Academy of Sciences in 1989

Komitet Ochrony Przyrody PAN, reaktywowany 9 listopada 1982 roku, odbywa obecnie trzecią kadencję, która upływa z końcem 1990 roku. KOP liczy 44 członków, wśród których są obok botaników i zoologów różnych specjalności, również przedstawiciele innych dyscyplin, jak: gleboznawstwo, biochemia, architektura, socjologia, historia literatury i prawo. Pracami Komitetu kieruje Prezydium w składzie: